

Sygn. akt III Ca 526/23

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 21 września 2023 r.

Sąd Okręgowy w Gliwicach III Wydział Cywilny Odwoławczy w składzie:

Przewodniczący – Sędzia Sądu Okręgowego Andrzej Dyrda

po rozpoznaniu w dniu 21 września 2023 r. w Gliwicach

na posiedzeniu niejawnym

sprawy z powództwa P. 1 Niestandaryzowanego Sekurytyzacyjnego Funduszu Inwestycyjnego Zamkniętego w K.

przeciwko A. G.

o zapłatę

na skutek apelacji powoda

od wyroku Sądu Rejonowego w Rudzie Śląskiej

z dnia 6 kwietnia 2023 r., sygn. akt I C 7/23

zmienia zaskarżony wyrok w punktach 1 i 2 w ten sposób, że zasądza od pozwanego na rzecz powoda 9.673,34 zł (dziewięć tysięcy sześćset siedemdziesiąt trzy złote trzydzieści cztery grosze) z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od 28 września 2022 roku, zastrzegając pozwanemu prawo do powoływania się w toku postępowania egzekucyjnego na ograniczenie odpowiedzialności do majątku spadkowego po zmarłym S. G. (G.), synu W. i E. z domu S., zmarłym w dniu 23 lutego 2016 roku w R. objętego postanowieniem Sądu Rejonowego w Rudzie Śląskiej z dnia 7 marca 2018 roku w sprawie o sygn. akt I Ns 470/17;

oddala apelację w pozostałej części;

zasądza od pozwanego na rzecz powoda 450 zł (czteryście pięćdziesiąt złotych) tytułem zwrotu kosztów postępowania odwoławczego z ustawowymi odsetkami za opóźnienie w spełnieniu świadczenia pieniężnego od uprawomocnienia się rozstrzygnięcia zasądzającego tą należność.

SSO Andrzej Dyrda

Sygn. akt III Ca 526/23

UZASADNIENIE

Powód P. 1 Niestandaryzowany Sekurytyzacyjny Fundusz Inwestycyjny Zamknięty w K. wniósł pozew przeciwko A. G., w którym domagał się zasądzenia od pozwanego kwoty 10 746,77 zł z odsetkami umownymi w wysokości czterokrotności stopy kredytu lombardowego NBP. nie wyższymi niż odsetki maksymalne za opóźnienie, od dnia wniesienia pozwu oraz zasądzenia zwrotu kosztów postępowania.

Nakazem zapłaty z dnia 21 września 2022 r. wydanym w postępowaniu upominawczym orzeczono zgodnie z żądaniem pozwu.

Od wyżej wymienionego orzeczenia pozwany A. G. złożył sprzeciw, w którym domagał się oddalenia powództwa w całości i zasądzenia od powoda kosztów postępowania. Z ostrożności procesowej pozwany wniósł o nieobciążanie go kosztami postępowania.

Sąd Rejonowy w Rudzie Śląskiej wyrokiem z dnia 6 kwietnia 2023 roku zasądził od pozwanego A. G. na rzecz powoda P. 1 Niestandaryzowanego Sekurytyzacyjnego Funduszu Inwestycyjnego Zamkniętego w K. kwotę 4836,67 zł z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 28 września 2022 roku oraz oddalił powództwo w pozostałym zakresie, jak również zniósł wzajemnie między stronami koszty postępowania.

Orzeczenie to poprzedził ustaleniem, że J. G. dnia 8 kwietnia 2013 r. przystąpiła w poczet członków Spółdzielczej Kasy Oszczędnościowo-Kredytowej im. F. S. z siedzibą w G..

Dnia 8 kwietnia 2013 r. J. G. zawarła ze Spółdzielczą Kasą Oszczędnościowo-Kredytową im. F. S. z siedzibą w G. umowę pożyczki numer (...), na mocy której udzielono jej pożyczki w wysokości 28 000 zł. Zabezpieczeniem zobowiązań wynikających z wyżej wskazanej umowy pożyczki było poręczenie osoby fizycznej, udzielone przez S. G.. Umowa została zawarta na okres od 8 kwietnia 2013 r. do 7 kwietnia 2023 r. Pożyczka oprocentowana była według zmiennej stopy procentowej ustalonej przez zarząd (...). wynoszącej w dniu zawarcia umowy 16 % w skali roku. Zmiana rocznej stopy oprocentowania miała następować raz na kwartał kalendarzowy. Szacunkowy całkowity koszt kredytu wyniósł 32 268,15 zł. Pożyczkobiorca zobowiązał się ponieść koszt prowizji z tytułu udzielenia pożyczki w kwocie 1 120 zł. opłaty przygotowawczej w kwocie 20 zł oraz opłatę za wypłatę pożyczki przelewem na konto zewnętrzne w kwocie 49,45 zł. Zabezpieczeniem przyznanej pożyczki było przystąpienie do umowy ubezpieczenia grupowego W., a koszt zabezpieczenia wynosił 2 788.80 zł. J. G. zobowiązała się do spłaty pożyczki wraz z należnymi odsetkami w terminie do 7 kwietnia 2023 r. Spłata pożyczki następować miała w ratach miesięcznych, płatnych bez wezwania w terminach i kwotach wskazanych w harmonogramie spłaty pożyczki stanowiącym załącznik nr 2 do umowy, tj. do 7 dnia każdego miesiąca. Strony ustaliły, że wpłaty dokonywane przez pożyczkobiorcę zaliczane będą w następującej kolejności na: opłaty z tytułu zwrotu kosztu ubezpieczenia, koszty windykacji, w tym opłaty za upomnienia i wezwania do zapłaty, prowizje i opłaty, odsetki od kapitału przeterminowanego, a od dnia wytoczenia powództwa o zapłatę wierzytelności z tytułu umowy odsetek jak od należności przeterminowanej od całości należności przeterminowanej, wymagalne odsetki za okresy obrachunkowe, kapitał przeterminowany, odsetki naliczone od dnia wpłaty oraz kapitał. W przypadku zaległości w spłacie pożyczki, pożyczkobiorca ponosić miał opłaty za czynności windykacyjne: monity sms. przypomnienia telefoniczne, wezwania do zapłaty, zawiadomienie poręczyciela o przeterminowaniu oraz windykację terenową. Opłaty za wskazane czynności na dzień zawarcia umowy wynosiły odpowiednio: 1,50 zł, 9,90 zł, 35 zł oraz 150 zł. W przypadku nieterminowej spłaty pożyczki należność z tego tytułu stawała się w dniu następnym należnością przeterminowaną. Od niespłaconego w całości lub w części kapitału, a od dnia wniesienia powództwa od całości zadłużenia, pobierane są odsetki według zmiennej stopy procentowej wynoszącej czterokrotność stopy kredytu lombardowego Narodowego Banku Polskiego. Pożyczkodawca zastrzegł sobie prawo do wypowiedzenia umowy z 30-dniowym terminem wypowiedzenia i postawienia po upływie okresu wypowiedzenia całej pożyczki wraz z odsetkami w stan natychmiastowej wymagalności w przypadku stwierdzenia, że warunki udzielenia pożyczki nie zostały dotrzymane, a także w przypadku, gdy pożyczkobiorca nie zapłacił w terminie określonych w umowie pełnych rat pożyczki za co najmniej dwa okresy płatności, po uprzednim wezwaniu pożyczkobiorcy listem poleconym do zapłaty zaległych rat w terminie nie krótszym niż 7 dni od otrzymania wezwania, pod rygorem wypowiedzenia umowy. Integralną część umowy stanowił Regulamin udzielania K. (...), który pożyczkobiorca otrzymał wraz z zawarciem umowy.

Poręczyciel F. G. zmarł w dniu 23 lutego 2016 r. Spadek po nim nabyli jego żona J. G. i jego wnuk A. G. po 1/2 części każdy.

J. G. zmarła w dniu 18 marca 2020 r. Pozwany odrzucił po niej spadek przed Notariuszem dnia 4 sierpnia 2020 r.

Na mocy umowy przelewu wierzytelności z dnia 29 września 2021 r. powód nabył od Spółdzielczej Kasy Oszczędnościowo-Kredytowej im. F. S. z siedzibą w G. wierzytelność wynikającą z umowy pożyczki o numerze (...) z dnia 8 kwietnia 2016 r.

W dniu 14 kwietnia 2022 r. pozwany został wezwany do spłaty zadłużenia wynikającego z umowy pożyczki o numerze (...) z dnia 8 kwietnia 2016 r. w ciągu 7 dni od daty doręczenia wezwania. W odpowiedzi na wezwanie do zapłaty pozwany wskazał, iż do pisma nic została dołączona umowa przelewu wierzytelności. Wraz z pismem z dnia 25 maja 2022 r. pozwanemu przesłano kopię umowy przelewu wierzytelności. Pozwany w piśmie z dnia 19 lipca 2022 r. wskazał, iż nic jest w stanie zweryfikować żądanej przez powoda kwoty, albowiem z wykazu wierzytelności wynika jedynie numer umowy pożyczki oraz data jej zawarcia, a brak jest danych odnośnie do kwoty pożyczki oraz kwoty niespłaconego kapitału pożyczki. W odpowiedzi na powyższe powód wraz z pismem z dnia 28 lipca 2022 r. przesłał pozwanemu kopię umowy pożyczki. Z kolei pozwany w piśmie z dnia 8 września 2022 r. wskazał, iż w dalszym ciągu nic wykazano, jaka jest pozostała do zapłaty przez pożyczkobiorcę kwota niespłaconego kapitału pożyczki. Wraz z pismem z dnia 20 września 2022 r. powód przesłał pozwanemu wykaz wpłat ze sposobem księgowania do umowy o numerze (...).

Niespłacony kapitał pożyczki o numerze (...) z dnia 8 kwietnia 2016 r. wynosi 9 673,34 zł.

W tak ustalonym stanie faktycznym Sąd stwierdził, że podstawą dochodzonego roszczenia była umowa poręczenia zawarta z poprzednikiem prawnym powoda przez S. G., po którym spadek w 1/2 części nabył pozwany.

Sąd wskazał, że 18 marca 2020r. zmarła J. G., a pozwany A. G. złożył oświadczenie o odrzuceniu spadku po niej. Z chwilą śmierci pożyczkobiorcy, zgodnie z treścią § 36 Regulaminu udzielania kredytów i pożyczek konsumenckich Spółdzielczej (...), roszczenie o zwrot pożyczki stało się natychmiast wymagalne, albowiem w tym dniu ustało również członkostwo J. G. w (...).

Sąd następnie wskazał, że zgodnie z art. 922 k.c. w drodze sukcesji uniwersalnej na spadkobiercę przechodzi ogół praw i obowiązków majątkowych zmarłego, z wyjątkiem praw i obowiązków ściśle związanych z osobą zmarłego, jak również praw, które z chwilą jego śmierci przechodzą na oznaczone osoby niezależnie od tego, czy są one spadkobiercami. Dziedziczeniu podlegają zatem obowiązki zmarłego wynikające z zawartych przez niego umów cywilnych, w tym z umowy poręczenia. Sąd zwrócił uwagę, że skoro poręczyciel S. G. zmarł, to pozwany jako spadkobierca poręczyciela wstąpił w jego miejsce do umowy poręczenia i ponosi odpowiedzialność jako poręczyciel za powstałe zadłużenie. Sąd miał na względzie, że pozwany złożył oświadczenie o odrzuceniu spadku po babce J. G. i nie ponosi odpowiedzialności jako pożyczkobiorca, ale nabył spadek po poręczycielu w 1/2 części, zatem odpowiada za taką część powstałego zadłużenia, która wynika z wielkości jego udziału spadkowego i proporcjonalnie do niej.

Sąd uznał, że wymagalność roszczenia należy utożsamiać z chwilą, z upływem której wierzyciel może domagać się od dłużnika spełnienia świadczenia, czyli jest to ostatni dzień, w których dłużnik może spełnić świadczenia zgodnie z treścią zobowiązania. Pozwany został wezwany do spłaty zadłużenia wynikającego z umowy pożyczki o numerze (...) z dnia 8 kwietnia 2016 r. w ciągu 7 dni od daty wezwania z dnia 14 kwietnia 2022 r. Niemniej jednak strona powodowa przedstawiła pozwanemu dokumenty stanowiące podstawę dochodzonego roszczenia dopiero wraz z kolejnymi pismami, tj. z pismem z dnia 20 września 2022r. Sąd uznał, że dopiero doręczenie wyżej wymienionego dokumentu, potwierdzającego wysokość zadłużenia z tytułu kapitału pożyczki, należało uznać za równoznaczne z postawieniem wierzytelności w stan wymagalności. Pozwany był zobowiązany od tego dnia spełnić świadczenie w ciągu 7 dni.

Sąd uznał, iż powództwo należało uwzględnić do kwoty stanowiącej połowę niespłaconego kapitału pożyczki, bowiem jak wskazano już powyżej, pozwany nabył spadek po poręczycielu w 1/2 części, zatem odpowiada on za taką część niespłaconej kwoty pożyczki, która wynika z wielkości jego udziału spadkowego. W konsekwencji powództwo podlegało uwzględnieniu do kwoty 4 836,67 zł.

Sąd uznał, iż roszczenie o odsetki należało uwzględnić od dnia 28 września 2022r., bowiem wierzytelność wobec pozwanego została postawiona w stan wymagalności po upływie 7 dni od dnia 20 września 2022 r. Sąd uznał nadto, że nie było podstaw do zasądzenia od pozwanego odsetek umownych w wysokości określonej w umowie pożyczki. W dniu wymagalności roszczenia umowa pożyczki już nie obowiązywała na skutek śmierci pożyczkobiorcy J. G.. Dlatego też pozwanego obciążono odsetkami ustawowymi za opóźnienie, o których mowa w art. 481 § 2 k.c., stanowiącym, że jeżeli stopa odsetek za opóźnienie nie była oznaczona, należą się odsetki ustawowe za opóźnienie w wysokości równej sumie stopy referencyjnej Narodowego Banku Polskiego i 5.5 punktów procentowych.

Mając na uwadze wynik postępowania w sprawie (powód wygrał w 45%). na zasadzie art. 100 k.p.c. Sąd zniósł wzajemnie między stronami koszty postępowania. W tej sytuacji bezprzedmiotowym stało się odnoszenie się do wniosku pozwanego o zastosowanie art. 102 k.p.c., skoro A. G. nie został zobowiązany do zwrotu jakichkolwiek kosztów procesu.

Apelację od tego orzeczenia wniósł powód zaskarżając wyrok w części, tj. w zakresie pkt. 2 i 3.

Zarzuca obrazę przepisów prawa materialnego, a to

art. 1034 § 1 k.c. przez błędną jego interpretację i pominięcie iż odpowiedzialność pozwanego spadkobiercy jest solidarna z odpowiedzialnością J. G.,-

art. 1034 § 2 k.c. przez jego błędne zastosowanie i ograniczenie odpowiedzialności pozwanego do wielkości jego udziału w spadku po S. G., pomimo iż nie został dokonany dział spadku po zmarłym poręczycielu.

Na tych podstawach wniósł o zmianę pkt. 2 ww. wyroku i zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda kwoty 4.836,67 zł wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia 28 września 2022r. do dnia zapłaty oraz zmianę pkt 3 ww. wyroku i zasądził od pozwanego na rzecz powoda kosztów postępowania za I instancję, w tym kosztów zastępstwa procesowego, według norm przepisanych wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie. Nadto wniósł o zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda kosztów postępowania odwoławczego, w tym kosztów zastępstwa za II instancję wg norm przepisanych.

W odpowiedzi na apelację pozwany wniósł o jej oddalenie oraz zasądzenie od powoda na jego rzecz kosztów postępowania odwoławczego.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Sąd pierwszej instancji prawidłowo zakwalifikował roszczenie powoda przyjmując podstawę prawną swego rozstrzygnięcia przywołane przepisy prawne, a następnie ustalił wszystkie okoliczności faktyczne istotne dla rozstrzygnięcia sprawy. Poczynione ustalenia dotyczące okoliczności faktycznych mają podstawę w zgromadzonym w sprawie materiale dowodowym, który w zakresie dokonanych ustaleń jest logiczny i wzajemnie spójny, natomiast informacje zawarte w poszczególnych źródłach dowodowych nawzajem się uzupełniają i potwierdzają, przez co są w pełni wiarygodne.

Ustalenia te Sąd Okręgowy przyjmuje za własne.

Niemniej jednak Sąd I instancji błędnie uznał, że odpowiedzialność pozwanego winna być ograniczona do połowy sumy niespłaconej pożyczki. Wskazać bowiem należy, że pozwany ponosi odpowiedzialność z tytułu przedmiotowej pożyczki na zasadzie odpowiedzialności za długi spadkowe. Wskazać zatem należy, że zgodnie z art. 1034 § 1 k.c. do chwili działu spadku spadkobiercy ponoszą solidarną odpowiedzialność za długi spadkowe. Jeżeli jeden ze spadkobierców spełnił świadczenie, może on żądać zwrotu od pozostałych spadkobierców w częściach, które odpowiadają wielkości ich udziałów. Dopiero, zgodnie z § 2 tego przepisu, od chwili działu spadku spadkobiercy ponoszą odpowiedzialność za długi spadkowe w stosunku do wielkości udziałów.

Powyższa regulacja powoduje, że wierzyciel może żądać spełnienia całości lub części świadczenia od wszystkich spadkobierców łącznie, od kilku z nich lub od każdego z osobna, a zaspokojenie wierzyciela przez któregokolwiek z dłużników zwalnia pozostałych – art. 366 § 1 k.c. Odpowiedzialność solidarna współspadkobierców przestaje istnieć dopiero w wyniku działu spadku, który obecnie jeszcze nie nastąpił. Dopiero wówczas, każdy ze spadkodawców będzie odpowiadał za swoją część długu. Tym samym na obecnym etapie nie jest możliwym ograniczenie odpowiedzialności powoda do przypadającego na niego udziału 1/2 w masie spadkowej. Z tych też względów należało zmienić zaskarżone orzeczenie w ten sposób, że obciążyć pozwanego obowiązkiem spłaty całej sumy niespłaconej pożyczki, a więc kwoty 9.673,34 zł.

Zgodnie z art. 319 k.p.c., jeżeli pozwany ponosi odpowiedzialność z określonych przedmiotów majątkowych albo do wysokości ich wartości, sąd może, nie wymieniając tych przedmiotów ani ich wartości, uwzględnić powództwo zastrzegając pozwanemu prawo do powołania się w toku postępowania egzekucyjnego na ograniczenie odpowiedzialności.

Mając zatem na względzie, że powód ma udział w masie spadkowej w wysokości 1/2 oraz ewentualną możliwość przeprowadzenia postępowania działowego, należało zgodnie z art. 319 k.p.c. zastrzec pozwanemu prawo do powołania się w toku postępowania egzekucyjnego na ograniczenie odpowiedzialności w sposób opisany w sentencji wyroku.

Sąd Okręgowy nie znalazł jednak podstaw, mimo, że w wyniku zmiany zaskarżonego orzeczenia, powód wygrał sprawę w całości, do zmiany rozstrzygnięcia o kosztach procesu. Sąd I instancji I instancji zniósł wzajemnie między stronami koszty postępowania, natomiast intencja wynikająca z uzasadnienia tego orzeczenia było ewentualne stwierdzenie zaistnienia przesłanek z art. 102 k.p.c. W ocenie Sądu Okręgowego takie okoliczności zachodziły, gdyż należy mieć na względzie, że odpowiedzialność pozwanego ma charakter wtórny do odpowiedzialności dłużnika z nawiązanego z powodem stosunku prawnego. Nadto należy mieć na względzie, że odpowiedzialność pozwanego wynika z przepisów prawa oraz jest następstwem jego sukcesji uniwersalnej. Te okoliczności uzasadniały w tym zakresie pozostawienie zaskarżonego orzeczenia albowiem zaistniały podstawy do zastosowania art. 102 k.p.c. Zgodnie z nim, w wypadkach szczególnie uzasadnionych sąd może zasądzić od strony przegrywającej tylko część kosztów albo nie obciążać jej w ogóle kosztami. Wskazane powyżej okoliczności należało kwalifikować jako szczególnie uzasadnione i stanowiące podstawę do nie obciążania pozwanego kosztami procesu.

Z tych względów apelacja powoda została uwzględniona w zakresie opisanym w punkcie 1 na podstawie art. 386 § 1 k.p.c., natomiast w pozostałym zakresie apelację oddalono na podstawie art. 385 k.p.c.

Niemniej jednak na etapie postępowania odwoławczego Sąd Okręgowy uznał, że pozwany winien ponieść te koszty na podstawie art. 98 § 1 i 3 k.p.c. w związku z art. 391 § 1 k.p.c. stosując zasadę odpowiedzialności za wynik procesu, a to wobec uwzględnienia apelacji powoda. Koszty te ustalono przy uwzględnieniu § 2 pkt 3 w związku z § 10 ust. 1 pkt 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (tekst jednolity: Dz.U. z 2023r. poz. 1964).

SSO Andrzej Dyrda